

Turkish Studies Educational Sciences

Volume 14 Issue 6, 2019, p. 3147-3168

DOI: 10.7827/TurkishStudies.29155

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 30.07.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 20.12.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (12.12.2019)-Referee 2 (23.10.2019)-Referee 3 (23.10.2019)

This article was checked by iThenticate.

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİ İLE EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Senem GÜNÖNÜ KURT - Emel SARITAŞ***

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalının dördüncü sınıfında öğrenim gören öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın evrenini, 2018-2019 eğitim öğretim yılı Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çalışmada, sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilim düzeyleri ile iletişim becerilerinin öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü, cinsiyetleri, anne baba eğitim durumları, kardeş sayısı ve öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebeplerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmada var olan bir durum betimlenmeye ve buna bağlı olarak değişkenlerin birbirleriyle ne düzeyde ilişkili olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın modeli genel tarama modellerinden ilişkiyel tarama modeli olan betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Spreng ve arkadaşları (2009) tarafından bireylerin empati düzeylerini ölçme amacıyla geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Totan, Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından yapılmış "Toronto Empatik Eğilim Ölçeği" ile Korkut (1996) tarafından geliştirilen "İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği"(İBDÖ) kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilim düzeyleri ve iletişim becerilerinin cinsiyetlerine, mezun oldukları okul türüne, kardeş sayısına, anne baba eğitim durumlarına ve öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebepler değişkenlerine göre anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlanmamıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile iletişim becerileri toplam puanları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

* Öğretmen, Bahçeşehir Koleji, E-posta: senemgunonukurt@gmail.com

** Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi, Sınıf Eğitimi, E-posta: emelsaritas71@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Empati, empatik eğilim, empatik beceri, iletişim, iletişim becerileri

THE RELATIONSHIP BETWEEN PRIMARY SCHOOL TEACHER CANDIDATES' COMMUNICATION SKILLS AND EMPATHETIC TENDENCY LEVELS

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the relationship between communication skills and empathetic tendency levels of the primary school teacher candidates who are receiving education at Pamukkale University. The population of the study is composed by the fourth grade students in 2018-2019 academic year of Pamukkale University Education Faculty. In this study, it has been researched whether the candidate teachers' empathetic tendency levels and communication skills differ or not, according to their high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession. In this study, it has been examined that describing of a substantial situation and accordingly this what extent the variables are related to each other. The research model of the study is a descriptive research in relational survey method of the general survey models. In this study, to measure of the empathy levels of the individuals developed by Spreng et al. (2009) and the Turkish version developed by Totan, Doğan and Sapmaz (2012) is called 'Toronto Empathy Questionnaire' and "The Communication Skills Assessment Scale" developed by Korkut (1996) were used as measuring tool. According to the findings of the research, no significant difference was found between the candidate teachers' empathetic tendency levels and communication skills, gender, type of school, number of siblings, mother's education, father's education status and reasons for choosing the teaching profession. A positive relationship was found between the empathetic tendencies and communication skills total scores of primary school teacher candidates.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Empathy is the process of experiencing the emotions and cognitions of another person and transmitting this situation to him/her. Communication and empathy which form the basis of interpersonal communication have an important place in every individual's life. Communication and empathy in the teaching profession, which is one of the professions based on human and human assistance, takes place in the lives of both teachers and parents in their professional lives. The empathetic approach and communicative language are considered to be an important part of teachers' social skills. If the essential communication between students and teachers is getting effective, the reflection of that communication to society is getting better in a similar way. Therefore, it can be said that communication and empathy are of high importance for the teaching profession. One of the basic needs that

adds meaning to our lives and makes us feel that we are human is the need for communication. As a social entity throughout life, people meet their needs and interest by communicating. For example, when babies get hungry, they try to Express this need by crying to the environment. It can be said that at a later age this crying was left its place to voices and words and then finally sentences by their communicating from their environment. As Goleman (2007) said, every emotions of the babies are social and social interactions direct the emotions. The teaching profession, in which communication and empathy are of utmost importance, have importance in terms of the quality of classroom communication skills. The studies shows that parents and teachers who displays supportive approach help the chidren for developing positive behavior and empathetic skills. Therefore taking into consideration that the importance of many personal, emotional and social abilities in childhood period, it is rather to be explored teacher candidates' who will help to give shape to the children's behavior during their teaching profession empathy and communication skills.

Aim of the Study

The aim of this study is to determine the relationship between communication skills and empathetic tendency levels of the primary school teacher candidates who are receiving education at Pamukkale University. Also in this study, it has been researched whether the candidate teachers' empathetic tendency levels and communication skills differ or not, according to high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession.

Method

The research model of the study is a descriptive research in relational survey method of the general survey models. The participants of this study comprised of 140 teacher candidates (90 female and 48 male) who are receiving education at Pamukkale University. In this study, to measure of the empathy levels of the individuals developed by Spreng et al. (2009) and the Turkish version developed by Totan, Doğan and Sapmaz (2012) is called 'Toronto Empathy Questionnaire' and "The Communication Skills Assessment Scale" developed by Korkut (1996) were used as measuring tool. Descriptive statistics as weighted average, standard deviation, frequency distribution were used in analyses of the data. After Kolmogorov Smirnov test results the factors were analyzed to determine parametric or non-parametric values. Independent samples t-test, one factor analysis of variance were used for the parametric results. Mann Whitney U and Kruskall Wallis tests were used for the non-parametric results. Crombach Alpha was calculated for the validity and reliability of the measuring tools. Exploratory factor analyses were conducted to examine the consruct validity. Spearman's rank correlation coefficient was used to determine the empathetic tendencies and communication total scores of primary school teacher candidates. A P-value of .05 was considered on the borderline of statistical significance.

Results

According to the results of the study findings the primary school teacher candidates' communication skills and empathetic tendency has

been found on high level. With respect to high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession communication skills of the primary school teacher candidates have not shown significant difference. In consideration of the arithmetic averages of factors, primary school teacher candidates' who are male have higher communication skills than female candidates. According to the choosing high school type, candidates who are graduated from religious vocational high school have the most high communication skills among the high schools. In terms of the number of siblings, candidates who have 5 or more siblings have higher communication skills. Due to the fact that parent education status, candidates whose mothers' educational background is the primary school have less communication skills than the others. Candidates whose fathers' educational background is the primary school have more communication skills. Accordingly reasons for choosing the teaching profession candidates who have chosen their job by their parents guidance have more communication skills. But all those items of differences have not been significant statistical discrepancy with regard to A P-value of .05. That means according to the high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession between communication skills of the primary school teacher candidates there have not been significant statistical discrepancy. Besides according to the high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession between empathetic tendency of the primary school teacher candidates there have not been significant statistical discrepancy. If we consider the arithmetic averages of factors, firstly primary school teacher candidates' who are female have higher communication skills than male candidates. According to the candidates' high school type, candidates who have chosen Anatolian high school have more empathetic tendency. Depending on candidates' number of siblings, candidates who have two siblings they have more empathetic tendency. Accordingly parent education status, candidates whose mothers' educational background is high school graduate have more empathetic tendency. Candidates whose fathers' educational background is college graduate have more empathetic tendency. Considering reasons for choosing the teaching profession, candidates who have chosen their job by on their own they have more empathetic tendency. Though all of these items differences have not been significant statistical discrepancy with regard to A P-value of .05. That means according to the high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession between empathetic tendency of the primary school teacher candidates there have not been significant statistical discrepancy.

Conclusion and Recommendations

In this study, the relationship between communication skills and empathetic tendency levels of the primary school teacher candidates who are receiving education at Pamukkale University have been investigated. The results showed that there is a positive relationship between communication skills and empathetic tendency of the primary school teacher candidates. There have also similar findings (Uğurlu, 2013; Çetinkaya and Alparslan, 2011; Bozkır, Tekin, Mete, Nacar and Özer,

2015). In addition to this the primary school teachers candidates' communication skills have been found high level. This finding is consistent with the previous studies which found that the primary school teacher candidates have high communication skills (Pehlivan, 2005; Dilekman, Başcı and Bektaş, 2008). Another findings in the current study is that with respect to high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession communication skills of the primary school teacher candidates have not shown significant difference. This finding is consistent with the previous studies which found that there have not been a significant statistical difference between communication skills and the primary teacher candidates' gender (Bozkır, Tekin, Mete, Nacar and Özer, 2015). In addition to this depending on candidates' number of siblings there have been found similar results with this study (Kılıçoğlu, Gedik and Akhan, 2011). According to the primary teacher candidates' parent educational background there have been similar findings with this study. There have not been found any significant differences between parent educational status and candidates' communication skills (Kılıçoğlu, Gedik and Akhan 2011; Aşçı, Hazar, Yılmaz 2015; Elkin, Karadağlı, Barut, 2016). Besides this study indicates that the primary school teachers candidates' empathetic tendency have been found high level. There have been found similar results with this finding in the literature (Arslanoğlu, 2012; Ata, 2010; Yılmaz and Akyel, 2008). In addition to this according to the high school type, gender, parent education status, number of siblings and reasons for choosing the teaching profession between empathetic tendency of the primary school teacher candidates there have not been significant statistical discrepancy. Also Çelikkaleli and Avcı (2015), Karataş (2012), Yılmaz and Akyel (2008), Genç and Kafalat (2008) have not found significant difference between candidates' gender and empathetic tenders. There are also more studies which have found similar results in the literature (Çiftçi, Koçak and Duman, 2015; Korur, Öncü and Kılıç, 2016; Bozkır, Tekin, Mete, Nacar and Özer, 2015). In terms of parent educational background, Genç and Kafalat (2008) have found similar results with this study. According to reasons for choosing the teaching profession there have not been found significant difference in this study. Also there have been similar findings as the current study (Bozkır, Tekin, Mete, Nacar and Özer, 2015; Akbulut and Sağlam, 2010; Karakuş and Tümkaya, 2015).

Keywords: Communication skills, empathetic tenders, empathy, communication.

Giriş

İnsanların başkaları ile etkili iletişim kurmaları, çevrelerindeki insanların duygularını ve düşüncelerini anlamaları, düşüncelerini paylaşmaları ve başarılı olmaları etkin bir birey olmaları açısından önem taşımaktadır. Bunun nedeni iletişimin insanları diğer canlılardan ayıran en temel unsurlardan biri olmasıdır. İnsanlar ancak diğer insanlarla iletişim kurabildiği ölçüde mutlu olur ve aynı doğrultuda diğer insanları da mutlu ederler. Yaşamımıza anlam katan, insan olduğumuzu hissettiren temel ihtiyaçlardan biri iletişim ihtiyacıdır. Yaşamı süresince sosyal bir varlık olan insan, ilgi ve ihtiyaçlarını iletişim kurarak karşılar. İnsanlar doğdukları andan itibaren çevresiyle iletişime geçme

çabasında olurlar. Örneğin bebekler acıktığında bu ihtiyacı çevreye ağlayarak ifade etmeye çalışırlar. Bu ağlamanın yerini daha ileriki yaşlarda seslere ve en sonunda da çevresinden yine iletişim kurarak öğrendikleri sözcük ve cümlelere bıraktığı söylenebilir.

Özellikle sosyal ilişkiler, günlük yaşantılar paylaşım içermektedir ve bunlar iletişim için kaçınılmazdır. Çevresi ile etkili iletişim kurabilen kişiler başta aile üyeleri olmak üzere yaşantısında önemli yere sahip olan arkadaş, eş ve meslektaşları ile olumlu ilişkiler geliştirebilir, onların davranışları konusunda öngörüler oluşturabilir, yaşantı sonucu karşılaştığı sorunları anlamaya çalışıp, yapıcı ve yaratıcı çözümler üretebilirler. Bu davranışları yaşamında ilke edinmiş insanlar iş ortamında ortaya çıkabilecek problem ve çatışmalardan uzak durarak içinde bulunduğu süreçten ve yaptığı işlerden daha fazla haz alma gayesinde olurlar (Beebe ve Redmond, 2005).

Korkut'a (2005) göre iletişimi etkili bir biçimde kullanmak insanın olduğu her yerde ve tüm iş alanlarında insanlar arasındaki anlaşmayı kolaylaştırabilmektedir. Özellikle insan ilişkilerinin daha yoğun olduğu çalışma alanlarında insanların etkili iletişim becerilerine daha fazla sahip olması beklenmektedir (s. 143). Etkili iletişim olmadığında iletilmek istenen mesaj karşı tarafa yanlış iletilmiş olacak ve bunun sonucu olarak yanlış veya eksik anlaşmalar oluşabilecektir. Bu durum bireylerin hayal kırıklığına uğramasına ve ilişkilerinde sorunlar yaşamasına sebep verebilmektedir. Özellikle bu sorunlar, kişilerin kendilerini toplumdan dışlanmış hissetmesine, yaşamında mutsuz bir kişi olarak görünmesine ve mesleğinde başarısız olmasına yol açabilir (Özerbaş, Bulut ve Usta, 2007). Gerek meslek hayatında gerekse sosyal yaşamda etkili bir iletişimin temelinde saygı, saydamlık ve empati yer almalıdır. Çiftçi (2013) insanların birbirlerine duydukları saygının, karşısındaki bireyi tüm özellikleriyle kabul ettiğini ve bireye önem verdiğini göstermesi bakımından toplum yaşamındaki yerine dikkat çekmiştir. Dolayısıyla temelde yer alan saygı ve saydamlığın sağlanabilmesi için ise kişide empatik anlayışın varlığı önemli bir yer tutmaktadır.

Günlük yaşamın birçok alanında iletişimi kolay kılma özelliğine sahip olan empatik anlayış aynı zamanda insanları birbirine yaklaştırma konusunda da etkilidir. Dökmen'e (2005) göre insanlar kendileriyle empati kurulduğunda, anlaşıldıklarını ve kendilerine önem verildiğini hissederler. Empati, karşıdaki kişinin duygularını anlama odaklı bir yaklaşım içermektedir. Dökmen'e (1995) göre empati; bir insanın kendini karşısındakinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi süreci olarak tanımlanmaktadır. Badea ve Pana'ya (2010) göre empati, başkalarının duygularını yaşamaktan öte diğer insanların duygularını anlamakla ilgilidir. Goleman'a göre (1995) ise empati; bireyin, olaylara karşısındaki bireyin bakış açısından bakabilme yetisidir. Tanımlardan hareketle empatinin iletişime yardımcı olduğu hatta iletişimi daha basitleştirdiği söylenebilir. O halde empati iletişimi daha basitleştiren sürecini kolaylaştıran ve etkinleştiren bir öge olduğu öne sürülebilir. Çalışma hayatı insanların iletişimi en yoğun yaşadığı yerlerden biridir. Çalışma hayatında yaşanan iletişim sıkıntıları veya kişilerin empatik eğilim düzeylerindeki farklılıklar kişilerin yaşam kalitelerini doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Bazı meslekler kişilerin iletişim becerisine doğrudan doğruya ihtiyaç duyarken bazı meslekler ise bu özelliklerden çok teknik bilgiye veya içeriğe muhtaç kalmaktadır. Bu bilgilerden yola çıkılacak olunursa iletişim becerileriyle ilişkili olarak değişik meslek dallarında farklılıkların olması son derece doğal ve beklenen bir durum olarak görülmektedir.

İletişim ve empati kavramlarının son derece önem taşıdığı öğretmenlik mesleği, sınıf içi iletişim becerilerinin niteliği hususunda önem taşımaktadır. Bu kavramlar öğrenci etkileşiminin kalitesinin ve aynı zamanda bireysel ya da grup başarılarının belirleyicisi olabilmektedir. Pehlivan (2005) öğretmenlerin öğretmenlik becerilerini daha etkin gerçekleştirmelerinde iletişimin önemli bir yere konumlandığını dile getirmiştir. Öğretmenin sınıf içinde öğrenmeyi etkin kılan rolünün yanında sağlıklı ve başarılı iletişim kurabilen kişi profili çizmesi gerektiğinin de farkında olmalıdır. Öğretmenin gösterdiği sağlıklı iletişim örnekleri de öğretimin kalitesini de aynı doğrultuda artırmaktadır.

Tettegah ve Anderson'a (2007) göre önemli bir kişilik özelliği olarak görülen empatinin, bir öğretmende olmaması hiç kuşkusuz ki öğrenci davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilecektir. Sınıflarda destekleyici öğrenme ortamları oluşturma, eğitim psikolojisi alanındaki birincil hedeflerden birisidir. Bu hedeflere ulaşmak amacıyla gerçekleştirilen davranış ister öğrenci ister öğretmen tarafından başlatılmış olsun, aradaki iletişimin kalitesi için iletişim ortamının empatik olması baş koşul olmalıdır. Öğretmenin öğrencilere yönelik empatik tutuma sahip olması, sınıf içerisindeki olaylara öğrencinin bakış açısıyla bakabilmesi ve bu olayla ilgilenebilmesini ifade eden bir beceridir. Ayrıca, öğretmenin sınıfındaki herhangi bir öğrencinin duygularını fark edebilmesi, bu duyguları anlayabilmesi, kendini öğrencinin yerine koyabilmesi ve öğrencinin hissettiği şeyi hissedebilmesi gibi becerileri içerir. Barr'a (2011) göre öğretmenin öğrencisinin bakış açısını fark edebilme becerisi, empatinin bilişsel yönü ile ilgilidir ve bu beceri aynı zamanda öğrenci-akran ilişkileri, eğitimsel fırsatlar ve okul normları ile de ilişkilidir. Öğretmenler öğrencilerin aralarındaki ilişkilerini anlamada, öğrenci davranışına yönelik doğru tepkiyi verme konusunda yardımcı olabilen, kişilerarası ilişkilerde öğrencilerin bakış açısıyla bakabilen bir yeterliğe sahip olmalıdır. Öğrenci ilişkilerinin önemini daha iyi fark edip doğru anlamlandırabilen öğretmen, sınıf içerisindeki olayları değerlendirme konusunda objektif olup öğrencilerini dinlemeye daha istekli olurlar. Böylece öğrencilerin aralarında yaşadıkları problemlerde onlara yardımcı olabilirler. Ayrıca Salkind'e (2008) göre öğretmen tarafından gerçekleştirilen empatik iletişim, öğrencilere sınıfta akranları tarafından daha çok kabul edilme yaşantısı sağlamakta ve öğrencilerin öğretmenlere ve okula yönelik daha olumlu tutumlar geliştirmesine yardımcı olmaktadır. Özbay ve Şahin (2000) öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkinin olumlu yönde olmasının, öğrencinin sınıftaki grup etkinliklerine veya tartışmalarına katılma konusunda istekliliğini artırabileceğini öne sürmüşlerdir.

Eğitimin temel amaçlarından birisinin kendisini ifade edebilen sağlıklı bireyleri topluma kazandırmak olduğu düşünülecek olursa bu konuda öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Bu kapsamda iletişim becerisi ve empatinin öğrencilerle sürekli ilişki içerisinde bulunacak olan öğretmen adayları için önemli özellikler olduğu düşünülmektedir. Sınıf içinde öğretmen ve öğrenciler arasında oluşabilecek iletişim problemleri ve çatışmalarının önüne geçilmesi ve öğrencilerin birbirlerini anlayabilmeleri üzerine yapılabilecek araştırmalar, öğretmenler tarafından destekleyici öğrenme ortamları oluşturulması bakımından önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu araştırma öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve empatik eğilim düzeylerinin birbirleriyle ilişkisinin ve öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelemesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

İletişim, insanlar arasındaki etkileşimin ana yapısını oluşturur. İnsanoğlu ilk çağlardan beri birbirleriyle çeşitli yollarla iletişim kurmaya çalışmış, sosyalleşme çabası içerisinde girmiştir. İletişim becerilerini kullanarak kendileri için güvenli bir ortam oluşturmayı başarmışlardır. Bu güvenli ve kalabalık ortam sayesinde insanoğlu giderek daha sosyal bir canlı haline gelmiştir. Sosyal bir varlık olarak insan, başkalarının duygularını, düşüncelerini, yaşantılarını keşfeder; bu deneyimleri başkalarıyla paylaşır ve bunun sonucunda çevresini etkiler ve bu çevreden etkilenir. Dökmen (1995) kişilerin birbirleriyle olan bilgi aktarımını iletişim olarak tanımlamakta ve bunu da yaşamın merkezinde konumlamaktadır. İletişim her canlıya özgü bir süreç iken buna empatiyi dahil etmek sadece biz insanların başarabildiği bir yetenektir.

Kişilerin içinde buldukları toplumda kendilerini daha rahat ve iyi hissetmelerinin ön koşulu etkin iletişim becerilerine sahip olmaktır. Etkili iletişim kişinin kendini daha etkin anlatabilmesini ve aynı zamanda çevresindeki insanları anlayabilmesini sağlamaktadır. Bu durum iletişim sürecinde doğabilecek sorunların yaşanma ihtimalinin önüne geçmektedir. Tüm bu açıklamalar Demirci'nin (2002) bireyin huzurunu, hissettiği duygularını ve sahip olduğu fikirleri çevresine doğru ve etkili bir biçimde aktarabilmesinin ayrıca yine bu iletilerin doğru anlamlandırılmasının önemli olduğu düşüncesini destekler niteliktedir.

Okullarda öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışında öğrencileriyle kurdukları iletişim düzeyi, o kurumdaki eğitimin kalitesini belirleyen önemli unsurlardan biridir. Öğrenme ortamının iki ana karakteri olan öğretmen ve öğrenci arasında iletişim problemlerinin yaşanması çok sık gözlenen bir durumdur. Bu problemler bazen çok kolay aşılabildiği gibi bazen de aşılamayan ve gittikçe büyüyen sorunlar yumağına dönüşebilir. Dolaylı veya doğrudan da olsa iletişimden kaynaklanan bu sıkıntılar öğrenme ortamını olumsuz etkilerken birbiriyle uyum içerisinde çalışması gereken öğretmen ve öğrenci arasındaki boşluğu da bir uçuruma dönüştürebilir. Böyle durumlardan motivasyon ve zaman probleminin de yaşanması kuvvetle ihtimaldir. Davis (1968)'e göre öğrencilerin kişisel farkındalıklarını artırarak, onlara dinleme becerileri edindirecek, bireylerin farklı özelliklerdeki çeşitli topluluklardan oluştuğunun algısını hissettirecek ve söz konusu bu farklılıklara önem verme ve saygı gösterme ile ilgili paylaşımlar önererek öğrencilerde empati yeteneğinin gelişimine yardımcı olunabilir. Öğretim için farklı eğitim programları ve modelleri incelenir, öğrenciler için uygun olduğu düşünülen eğitim planları yapılır, bu süreçte dolayısıyla zaman ve emek harcanır. Bu yapılanların öğrencilerde istedik yönde davranış değişikliklerine yardımcı olabilmesi ve belirlenen kazanımlara ulaşmakta katkı sağlayabilmesi için belirtilen durumların etkili iletişimle desteklenmesi gerekir. Bu da öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını anlayıp onlarla empati kurmakla gerçekleşir.

Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında dördüncü sınıfa devam eden sınıf öğretmeni adaylarının gerek son sınıfa kadar almış oldukları eğitim ve öğretim gerekse son sene aldıkları etkili iletişim dersi göz önünde bulundurulacak olursa söz konusu araştırma, empatik eğilimi ve iletişim becerisini dördüncü sınıf öğretmeni adaylarından oluşan bir örneklem üzerinde incelemek ve bu anlamda ilgili araştırmalara farklı bir katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmadan elde edilen sonuçların sınıf eğitimi anabilim dalında verilen eğitime bir katkı sağlayabilmesi beklenmektedir. Ayrıca araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri ve empatik eğilim düzeylerinin, cinsiyetlerine, mezun olunan lise türüne, anne ve baba eğitim durumuna, kardeş sayısına ve öğretmenlik mesleğini seçmedeki temel sebeplere bağlı olarak ne derece farklılaştığının belirlenmesi açısından da önemli görülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, dördüncü sınıf öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri ile iletişim becerilerinin öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü, cinsiyetleri, anne baba eğitim durumları, kardeş sayısı ve öğretmenlik mesleğini seçme sebeplerine göre farklılaşma düzeyini belirlemek hedeflenmiştir. İletişim becerileri ve empatik eğilim bağımlı değişkenleri; öğretmen adaylarının mezun olunan lise türü, cinsiyetleri, anne baba eğitim durumları, kardeş sayısı ve öğretmenlik mesleğini seçme sebepleri bağımsız değişkenlerdir. Bu araştırma ile var olan bir durum betimlenmeye ve buna bağlı olarak değişkenlerin birbirleriyle ne düzeyde ilişkili olduğu incelenmiştir. Araştırma genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan dördüncü sınıf öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmanın evreni 154 öğrenciden oluşmaktadır. 140 öğretmen adayına ulaşılmış olup 2 anket amaca uygun olarak doldurulmaması dolayısıyla çalışmaya dahil edilmemiştir. Toplam 138 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 90'ının kadın (%65.2), 48'inin erkek (%34.8) olduğu; 35 tanesinin 1 kardeş olduğu (%25.4), 57 tanesinin 2 kardeş olduğu (%41.3), 28 tanesinin 3 kardeş olduğu (%20.3), 10 tanesinin 4 kardeş olduğu (%7.2) ve 8 tanesinin 5 ve 5'ten fazla kardeş olduğu (%5.8) görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının mezun olunan lise türüne göre

sınıflandırıldığında, Anadolu Lisesi mezunu 54 öğretmen adayı (%39.1), Anadolu Öğretmen Lisesi mezunu 52 öğretmen adayı (%37.7) ve İmam Hatip Lisesi mezunu 32 öğretmen adayı (%23.2) olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarını öğretmenlik mesleğini seçmedeki temel sebebe göre sınıflandırıldığında kendi isteğiyle seçen 80 öğretmen adayı (%58.0), ailesinin isteği üzerine seçen 15 öğretmen adayı (%10.9), öğretmenlerinin yönlendirilmesiyle seçen 10 öğretmen adayı (%7.2), arkadaşlarının yönlendirmesiyle seçen 3 öğretmen adayı (%2.2) ve iş garantisi olarak düşündüğü için seçen 30 öğretmen adayı (%21.7) belirlenmiştir.

Bunun yanında öğretmen adaylarının anne eğitim durumlarına bakıldığında okur-yazar olmayan 8 kişi (%5.8), ilkokul mezunu olan 27 kişi (%19.6), ortaokul mezunu olan 23 kişi (%16.7), lise mezunu olan 64 kişi (%46.4) ve üniversite mezunu olan 16 kişi (%11.6) olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumlarına bakıldığında okur-yazar olmayan 4 kişi (%2.9), ilkokul mezunu olan 48 kişi (%34.8), ortaokul mezunu olan 20 kişi (%14.5), lise mezunu olan 40 kişi (%29.0) ve üniversite mezunu olan 26 kişi (%18.8) olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmen adaylarının iletişim becerileri düzeyini belirlemek için Korkut (1996) tarafından geliştirilen "İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği" (İBDÖ), empatik eğilim düzeylerini belirlemek için Spreng ve arkadaşları (2009) tarafından bireylerin empati düzeylerini ölçme amacıyla geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Totan, Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından yapılmış "Toronto Empatik Eğilim Ölçeği" kullanılmıştır.

Bireylerin iletişim becerilerini nasıl değerlendirdiklerini anlamak amacı ile geliştirilmiş İBDÖ bireylerin iletişim becerilerini değerlendirmek amacıyla Korkut (1996) tarafından geliştirilmiş, 5'li likert türde hazırlanmış (0 = hiçbir zaman, 1 = nadiren, 2 = bazen, 3 = sıklıkla, 4 = her zaman) bir ölçektir. Ölçek toplam 25 maddeden oluşmakta, tersine maddelerin olmadığı ölçekte elde edilebilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 0'dır. Puanın fazla olması bireylerin kendi iletişim becerilerini olumlu yönde değerlendirdiklerini yansıtmaktadır. Ölçeğin güvenirlik katsayısı Korkut (1996) tarafından 0.80 olarak bulunmuştur. Bu çalışmadaki örneklem grubuna göre hesaplanan güvenirlik kat sayısı .88 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısı tek boyuttan oluşmaktadır.

Empatik Eğilim Ölçeği Spreng ve arkadaşları (2009) tarafından bireylerin empati düzeylerini ölçme amacıyla geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Totan, Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından yapılmış ve ölçeğin iç tutarlık güvenirlik katsayısı (Cronbach alfa) .79 olarak bulunmuştur. Bu çalışmadaki örneklem grubuna göre hesaplanan güvenirlik kat sayısı .84 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin faktör yapısı tek boyuttan oluşmaktadır.

Ölçekte 13 madde bulunup, her bir maddede belirtilen düşünceye, bireylerden "Hiç uygun değil" yanıtından, "Tamamen uygun" yanıtına kadar değişkenlik gösteren 5 derecede görüş bildirmeleri istenmektedir. Maddeler puanlanırken "Tamamen uygun" yanıtı "5" ile ve "Hiç uygun değil" yanıtı ise "1" ile puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar yüksek empati düzeyini işaret etmektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

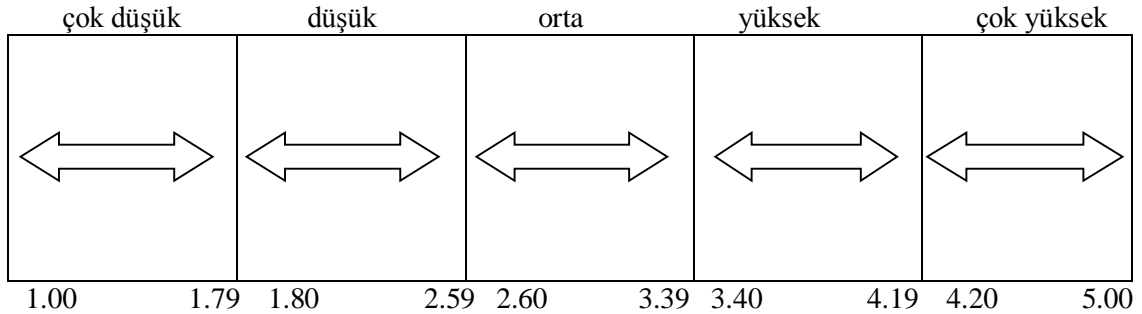
Araştırma için kullanılan veri toplama aracı, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı Denizli ilinde Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilim dalında öğrenim gören dördüncü sınıf öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Öğretmen adaylarına dağıtılan veri toplama araçları araştırmacı tarafından 2019 yılının mart ayında toplanmıştır ve 1 ay süre içerisinde elektronik ortama veriler aktarılarak gerekli istatistiksel işlemler yapılmıştır. Bu çalışmada dağıtılan 154 öğretmen adayına ölçme aracı verilmiştir ve 140 ölçme aracı geri dönmüştür. Geri dönen ölçme araçlarından 2 anketin amaca uygun doldurulmaması nedeniyle araştırmaya dahil edilmemiş olup 138 veri toplama aracı değerlendirmeye alınmıştır. 138 veri toplama aracından sağlanan veriler üzerinde istatistik programı kullanılarak istatistiksel işlemler yapılmıştır. Verilerin analizinde ilk olarak ağırlıklı ortalama, standart

sapma, frekans dağılımı ve yüzdelik, gibi betimsel istatistiklerden faydalanılmıştır. Araştırmadaki ölçme araçlarından elde edilen verilerin elektronik ortama aktarılması ve istatistiksel analizleri için SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Çalışma kapsamında belirlenen değişkenlere Kolmogorov-Smirnov testi uygulanarak parametrik değerler gösterip göstermediği test edilmiştir. Non-Parametrik değer gösterenler için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Parametrik değer gösterenler için ise T testi ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İlişkilerin düzeylerini ve yönünü belirlemek için ise Spearman Korelasyon testi uygulanmıştır. Ölçme aracının güvenilirliği için Crombach Alpha iç tutarlık güvenilirlik kat sayısı hesaplanmıştır. Ölçme aracının yapı geçerliliği için faktör analizi yapılmıştır. Ancak uygulamadan elde edilen ölçme sonuçlarının faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve BARTLETT küresellik testi uygulanmıştır. Ölçek içerisindeki yer alan maddelerin uygun olup olmadığı için madde toplam korelasyonu hesaplanmıştır.

Sınıf öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve empatik eğilim düzeylerinin, cinsiyetlerine, mezun olunan lise türüne, anne ve baba eğitim durumuna, kardeş sayısına ve öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebeplere göre nasıl farklılaştığı analiz sonuçlarına göre karşılaştırılmıştır. Standart sapma ve varyans analizleri kullanılarak yapılan istatistiksel analizlerin tümünde .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır. Verilerin önce frekans ve yüzde dağılımları yapılmıştır. Araştırmalarda, bağımlı değişken üzerinde etkisi gözlenecek değişken sayısı tek ise, tek yönlü analizler kullanılır (Büyüköztürk, 2006). “Cinsiyet” sorularında yalnız iki seçenek bulunduğu için nonparametrik testlerden Mann Whitney U testi, parametrik testlerden de T testi kullanılmıştır. Çalışmadaki ikiden fazla bağımlı değişkenlere ait diğer parametrelerdeki ortalamalar arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için şık sayısı > 2 olduğundan Kruskal Wallis ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) testleri uygulanmıştır. Empatik eğilim ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi için ise Spearman Rank Korelasyon katsayısı kullanılmıştır.

Bulgular

Şekil 1. Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Düzeyleri

Öğretmen adaylarına uygulanan iletişim becerilerine yönelik ölçekten elde edilen madde puanlarının ortalaması öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeyini göstermektedir. Öğrencilerin iletişim düzeyini belirlemek için 25 maddelik beşli likert tipi Korkut (1996) tarafından geliştirilen "İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği" (İBDÖ) kullanılmıştır. Ölçekteki maddelere ait aralık genişlik değerini bulmak için $k-1/k$ formülü kullanılır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 1993). Bu ölçek beşli likert olduğu için $5-1/5 = 0.80$ aralık genişlik değerinde belirlenmiştir. Ölçekteki işaretlenen maddelerin ortalamaları 4.05 olarak hesaplanmış olup bu değer şekil 1'de 'yüksek' aralığına düşmektedir. Bu da sınıf öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla sınıf öğretmeni adaylarının yüksek düzeyde iletişim becerisine sahip oldukları ifade edilebilir.

Tablo 1: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri Puanlarının Cinsiyete Göre T-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Xort	Ss	T	P
Kadın	90	100.52	9.52	-1.51	.13
Erkek	48	103.10	9.59		

$p > .05$

Tablo 1.'deki veriler incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür. Elde edilen bulgulara göre kadın öğretmen adayları (Xort =100.52) ile erkek öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları puanların (Xort =103.10) aritmetik ortalamalarına bakıldığında çok az da olsa erkek öğretmen adaylarının lehine bir sonuç çıktığı gözlenmektedir. Bu bulguya göre erkek öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeylerinin kadın öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeylerinden yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 2: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri Puanlarının Mezun Oldukları Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları

Okul Türü	N	Xort	Ss	F	P
Anadolu Lisesi	54	8.94	1.21		
Anadolu Öğretmen Lisesi	52	9.13	1.26	.39	.67
Anadolu İmam Hatip Lisesi	32	11.43	2.02		

$p > .05$

Tablo 2.'ye bakıldığında analiz sonuçları sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri puanlarının mezun oldukları okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenebilir ($p > .05$). Ancak Anadolu Lisesi (Xort =8.94), Anadolu Öğretmen Lisesi (Xort = 9.13) ve Anadolu İmam Hatip Lisesi (Xort =11.43) okullarından mezun olan öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamalarına bakıldığında az da olsa Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeylerinin, Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeylerinden yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca Anadolu Öğretmen Lisesi'nden mezun olanların iletişim beceri düzeylerinin, Anadolu Lisesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeylerinden yüksek olduğu ifade edilebilir.

Tablo 3: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri Puanlarının Kardeş Sayılarına Göre ANOVA Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	Xort	Ss	F	p
1 (bir)	35	101.11	9.35		
2 (iki)	57	100.50	10.56		
3 (üç)	28	102.46	9.51	.48	.75
4 (dört)	10	102.00	6.00		
5 (beş) ve 5'ten fazla	8	104.87	7.97		

$p > .05$

Tablo 3.'e göre analiz sonuçları, sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri ile sahip oldukları kardeş sayısı arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında kardeş sayısı 5 ve 5'ten fazla olan öğretmen adaylarının (Xort =104.87) 5'ten daha az kardeş sayısına sahip olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek iletişim beceri düzeyine

sahip olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalar arasındaki farkların anlamlı düzeyde olmadığı söylenebilir.

Tablo 4: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Xort	Ss	F	P
Okur-yazar değil	8	101.87	6.95		
İlkokul	27	100.33	11.25	.12	.97
Ortaokul	23	101.95	8.01		
Lise	64	101.71	9.75		
Üniversite	16	101.06	10.09		

$p > .05$

Tablo 4'e göre analiz sonuçları, öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Aritmetik ortalamalara bakıldığında ise anne eğitim durumu ilkökul mezunu olan öğretmen adaylarının ($X_{ort}=100.33$) anne eğitim durumu; ortaokul ($X_{ort} =101.95$), lise ($X_{ort} =101.71$), üniversite ($X_{ort} =101.06$) mezunu olanlar ve okur-yazar olmayanlara ($X_{ort} =101.87$) göre çok az da olsa daha az iletişim becerisi düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Anne eğitim düzeyinin okur-yazar olmayan, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanların iletişim beceri puanlarının aritmetik ortalamaları arasında farklılıklar gözlenirse de bu farklılıklar istatistiksel yönden anlamlı değildir.

Tablo 5: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	Xort	Ss	F	P
Okur-yazar değil	4	98.50	1.73		
İlkokul	48	101.62	8.81	.09	.98
Ortaokul	20	101.55	9.62		
Lise	40	101.35	11.15		
Üniversite	26	101.50	9.62		

$p > .05$

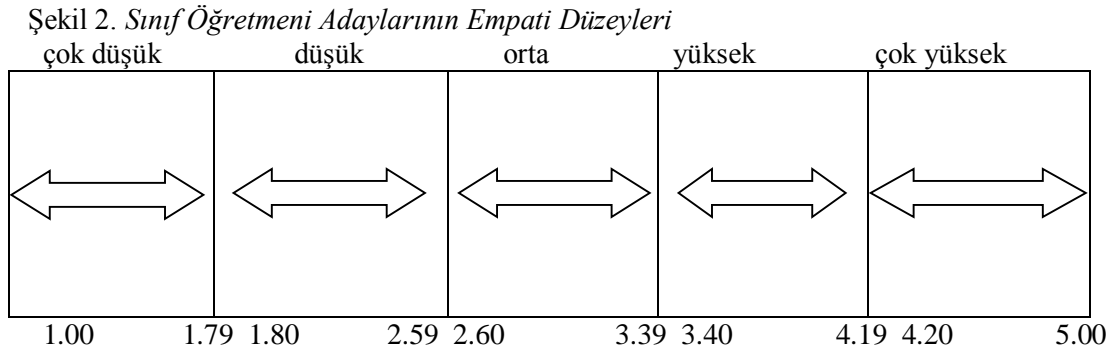
Tablo 5.'e göre analiz sonuçları, öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile baba eğitim durumu arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Aritmetik ortalamalara bakıldığında ise baba eğitim durumu ilkökul mezunu olan öğretmen adaylarının ($X_{ort} =101.62$); ortaokul ($X_{ort} =101.55$), lise ($X_{ort} =101.35$), üniversite mezunu olanlar ($X_{ort}=101.50$) ve okur-yazar olmayanlara ($X_{ort} =98.50$) göre daha fazla iletişim becerisi düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Baba eğitim düzeyinin okur-yazar olmayan, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanların iletişim beceri puanlarının aritmetik ortalamaları arasında farklılıklar gözlenirse de bu farklılıklar istatistiksel yönden anlamlı değildir.

Tablo 6: Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri Puanlarının Öğretmen Mesleğini Seçmedeki Temel Sebeplerine Göre ANOVA Sonuçları

Öğretmenlik mesleğini seçmedeki temel sebepler	N	Xort	Ss	F	P
Kendi isteğimle	80	100.81	9.65		
Ailemin isteğiyle	15	106.53	8.55		
Öğretmenlerimin yönlendirmesiyle	10	100.60	8.61	1.32	.26
Arkadaşlarımın yönlendirmesiyle	3	104.33	2.88		
İş garantisi sebebiyle	30	100.42	10.28		

$p > .05$

Tablo 6.'ya göre analiz sonuçları, sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebebi arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p>.05$). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri puanlarının aritmetik ortalamaları incelendiğinde öğretmenlik mesleğini ailesinin isteğiyle seçen öğretmen adaylarının ($X_{ort}=106.53$); iş garantisi ($X_{ort} =100.42$), arkadaş yönlendirmesi ($X_{ort} =104.33$), öğretmen yönlendirmesi ($X_{ort} =100.60$) ve kendi isteğiyle seçenlere ($X_{ort}=100.81$) göre az da olsa daha yüksek düzeyde iletişim becerisine sahip olduğu ifade edilebilir. Öğretmenlik mesleğini kendi isteğiyle, öğretmenlerinin yönlendirmesiyle, arkadaşlarının yönlendirmesiyle ve iş garantisi sebebiyle seçenlerin iletişim beceri puanlarının aritmetik ortalamaları incelendiğinde puanlar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerine yönelik ölçekten elde edilen madde puanlarının ortalaması öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyini göstermektedir. Öğretmen adaylarının empati düzeyini belirlerken daha önce 13 maddelik beşli likert tipi Toronto Empati Ölçeği Spreng ve arkadaşları (2009) tarafından bireylerin empati düzeylerini ölçme amacıyla geliştirilmiş ve Türkçe uyarlaması Totan, Doğan ve Sapmaz (2012) tarafından yapılmış olan ölçek kullanılmıştır. Ölçekteki maddelere ilişkin aralık genişlik değerini bulmak için $k-1/k$ formülü kullanılır (Sümbüloğlu ve Sümbüloğlu, 1993). Bu ölçek beşli likert olduğu için $5-1/5 = 0,80$ aralık genişlik değeri olarak hesaplanmıştır. Ölçekteki işaretlenen maddelerin ortalamaları 4.161 olarak hesaplanmış olup bu değer Şekil 2'de 'yüksek' aralığına düşmektedir. Bu da sınıf öğretmeni adaylarının empati düzeylerinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 7: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilimleri Puanlarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U-Testi Analiz Sonuçları

Cinsiyet	N	X_{ort}	U	Z	P
Kadın	90	73.27			
Erkek	48	62.43	1820.5	-1.52	.12

$p>.05$

Tablo 7.'deki veriler incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür ($p > .05$). Elde edilen bulgulara göre kadın öğretmen adayları ($X_{ort}=73.27$) ile erkek öğretmen adaylarının ($X_{ort}=62.43$) ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamalarına bakıldığında çok az da olsa kadın öğretmenlerin lehine bir sonuç çıktığı gözlenmektedir. Bu bulguya göre kadın öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin erkek öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinden yüksek olduğu söylenebilir. Fakat bu farklılık anlamlılık düzeyinde değildir.

Tablo 8: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilim Puanlarının Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Okul Türü	N	Xort	X ²	df	P
Anadolu Lisesi	54	70.00	5.16	2	0.07
Anadolu Öğretmen Lisesi	52	76.93			
Anadolu İmam Hatip Lisesi	32	56.58			

$p > .05$

Tablo 8'e göre analiz sonuçları, sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile mezun oldukları okul türü arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Elde edilen bulgulara göre Anadolu Lisesi ($X_{ort}=70.00$), Anadolu Öğretmen Lisesi ($X_{ort}=76.93$) ve Anadolu İmam Hatip Lisesi ($X_{ort}=56.58$) okullarından mezun olan öğretmen adaylarının ölçekten aldıkları puanların aritmetik ortalamalarına bakıldığında; Anadolu Öğretmen Lisesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin, Anadolu Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden mezun olan öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinden az bir farkla yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca Anadolu Lisesi'nden mezun olanların empatik eğilim düzeylerinin, Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden mezun olan öğretmen adayların empatik eğilim düzeylerinden yüksek olduğu ifade edilebilir. Belirlenen okul türleri içerisinde en düşük empatik eğilime sahip olan öğretmen adaylarını Anadolu İmam Hatip Lisesi'nden mezun olan adayların oluşturduğu görülmektedir. Fakat bu farkların istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 9: Sınıf öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilim Puanlarının Kardeş Sayılarına Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	Xort	X ²	df	P
1 (bir)	35	68.73	.29	4	.99
2 (iki)	57	71.50			
3 (üç)	28	66.70			
4 (dört)	10	69.20			
5 (beş) ve 5'ten fazla	8	68.81			

$p > .05$

Tablo 9'a göre analiz sonuçları, sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile sahip oldukları kardeş sayısı arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında ise kardeş sayısı 2 (iki) ($X_{ort}=71.50$) olan öğretmen adaylarının; 1 (bir) ($X_{ort}=68.73$), 3 (üç) ($X_{ort}=66.70$), 4 (dört) ($X_{ort}=69.20$) ve 5 (beş) ve 5'ten fazla kardeş sayısına sahip olan öğretmen adaylarına ($X_{ort}=68.81$) göre daha yüksek empatik eğilim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Kardeş sayıları 1(bir), 3 (üç), 4 (dört) ve 5 (beş) ve 5'ten fazla olan öğretmen adayları arasındaki aritmetik ortalama farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir.

Tablo 10: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilim Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	Xort	X ²	df	P
Okur-yazar değil	8	48.56	2.92	4	.57
İlkokul	27	69.35			
Ortaokul	23	69.83			
Lise	64	73.14			
Üniversite	16	65.19			

$p > .05$

Tablo 10'a göre analiz sonuçları, öğretmen adaylarının empatik eğilimleri ile anne eğitim durumu arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Aritmetik ortalamalara bakıldığında ise anne eğitim durumu lise mezunu ($X_{ort}= 73.14$) olan öğretmen adaylarının; ilkokul ($X_{ort}=69.35$), ortaokul ($X_{ort}=69.83$), üniversite mezunu olanlar ($X_{ort}= 65.19$) ve okur-yazar olmayanlara göre ($X_{ort}= 48.56$) az bir farkla daha yüksek empatik eğilim düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Anne eğitim düzeyinin okur-yazar olmayan, ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanların iletişim beceri puanlarının aritmetik ortalama puanları arasında farklılıklar gözlemlense de bu farklılıkların anlamlı düzeyde olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 11: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilim Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	X _{ort}	X ²	df	p
Okur-yazar değil	4	41.50			
İlkokul	48	69.73	6.08	4	.193
Ortaokul	20	56.95			
Lise	40	70.96			
Üniversite	26	80.79			

$p > .05$

Tablo 11.'e göre analiz sonuçları, öğretmen adaylarının empatik eğilimleri ile baba eğitim durumu arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Aritmetik ortalamalara bakıldığında ise baba eğitim durumu üniversite olan öğretmen adaylarının ($X_{ort}=80.79$); ilkokul ($X_{ort}=69.73$), ortaokul ($X_{ort}=56.95$), lise mezunu olanlar ($X_{ort}= 70.96$) ve okur-yazar olmayanlara ($X_{ort}=41.50$) göre daha yüksek empatik eğilim düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Baba eğitim düzeyi okur-yazar olmayan öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyleri; baba eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite olanlara daha azdır denilebilir. Ancak bu farklar istatistiksel yönden anlamlı görülmemektedir.

Tablo 12: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilim Puanlarının Öğretmenlik Mesleğini Seçmedeki Temel Sebeplerine Göre Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Öğretmenlik mesleğini seçmedeki temel sebepler	N	X _{ort}	X ²	df	P
Kendi isteğimle	80	73.23			
Ailemin isteğiyle	15	65.90			
Öğretmenlerimin yönlendirmesiyle	10	60.75	1.79	4	.773
Arkadaşlarının yönlendirmesiyle	3	68.50			
İş garantisi sebebiyle	30	64.38			

$p > .05$

Tablo 12'ye göre analiz sonuçları, sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebebi arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir ($p > .05$). Öğretmen adaylarının empatik eğilim puanlarının aritmetik ortalamaları incelendiğinde öğretmenlik mesleğini kendi isteğiyle seçen öğretmen adaylarının ($X_{ort}=73.23$); iş garantisi ($X_{ort}=64.38$), arkadaş yönlendirmesi ($X_{ort}=68.50$), öğretmen yönlendirmesi ($X_{ort}=60.75$) ve aile isteğiyle ($X_{ort}=65.90$) seçenlere göre az da olsa daha yüksek düzeyde empatik eğilim becerisine sahip olduğu ifade edilebilir. Öğretmenlik mesleğini aile isteğiyle, öğretmenlerinin yönlendirmesiyle, arkadaşlarının yönlendirmesiyle ve iş garantisi sebebiyle seçenlerin empatik eğilim puanlarının aritmetik ortalamaları incelendiğinde puanlar arasındaki farklar istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olmadığı belirtilebilir.

Tablo 13: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilim ve İletişim Becerileri Toplam Puanları Arasındaki Spearman Sıra Farkları Korelasyon Analizi

	Empati	İletişim
Empati		
P	1	.36(**)
İletişim	.36(**)	1

** $p=0.000 < 0.05$

Tablo 13'ten de anlaşılacağı üzere, iletişim becerisi değerlendirme ölçeğinden alınan puanlarla, Toronto empatik eğilim ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman Sıra Farkları Korelasyon analizi sonucuna göre puanlar arasında istatistiksel açıdan $p < .05$ düzeyinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Tablo 4.13'teki veriler incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının iletişim beceri düzeyleriyle ($r = .36^{**}$; $p \leq .00$) empatik eğilimleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olması öğretmen adaylarının iletişim becerileri arttıkça empatik eğilimlerinin de artabileceği biçimde ifade edilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer sonuca ulaşan Pehlivan (2005) sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğunu araştırmada belirtmiştir. Dilekman, Başçı ve Bektaş (2008) yapmış oldukları araştırmalarında eğitim fakültelerinde farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarına kıyasla sınıf öğretmeni adaylarının yüksek düzeyde iletişim becerisine sahip olduğu bulgusuna ulaşması bakımından söz konusu araştırmayla benzer noktadadır. Bu bulgudan farklı sonuca ulaşan Bozkır, Tekin, Mete, Nacar ve Özer'in (2015) araştırmalarında asistanların ve Çevik'in (2011) araştırmada ise öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Uğurlu (2013) ise dördüncü sınıf öğretmen adaylarına göre birinci sınıf öğretmen adaylarının yeterli düzeyde iletişim becerisine sahip olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerinin cinsiyete göre ne tür bir dağılım gösterdiği incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu bulgu sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir. Bu bulguyu destekler nitelikte olan Bozkır, Tekin, Mete, Nacar ve Özer'in (2015) çalışmalarında asistanların cinsiyetlerine göre iletişim becerileri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirtilmiştir. Yine Elkatmış (2015) ve Pehlivan (2005) sınıf öğretmenleri üzerinde yaptıkları araştırmalarda sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri toplam puanları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemekte olduğu ifade edilmiştir. Bu bulgudan farklı olarak Aydoğan'ın (2018) farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin empatik eğilimleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmada kadın öğrencilerin iletişim becerileri konusunda erkek öğrencilerden uyum yetenekleri, konuşmayı idare etmeleri ve konuşmaya karşı ilgili olmaları açısından daha iyi oldukları görülmüştür. Benzer şekilde Kıssal, Kaya ve Koç'un (2016) araştırmaları cinsiyet faktörü açısından incelendiğinde kadın öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalamaları erkek öğrencilerden yüksek çıkmasına karşın istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadığı ifade edilmiştir. Kadınların iletişim becerisi algılarının, erkeklere göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılan araştırmaların yer aldığı örnekleri çoğaltmak mümkündür. Şeker (2000) yaptığı çalışmada, erkek öğretmenlerin, kadınlara oranla düşük iletişim becerisi algısına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ülkemizde, öğretmenlik mesleğinin kadın mesleklerinden biri olarak düşünüldüğü genel yargısından hareketle, Strong (1943), toplum içerisinde uzun zamandan beri toplumun kimi meslekleri kadınlara atfettiğini ifade etmektedir. Ayrıca bireylerde;

çoğunlukla kadınların edebiyat, müzik, öğretmenlik ve sanat gibi toplumun sosyal ihtiyaçlarıyla ilgili olduğu meslek gruplarıyla ilgilendiği düşüncesinin hakim olduğunu belirtmiştir. Buna göre, kadın adayların, öğretmenliğin kendilerine daha uygun bir meslek olarak algılamış olabilecekleri, bu durumun da iletişim becerisi algılarını olumlu etkilemiş olabileceğinin düşünülebileceğini vurgulamıştır (Akt. Çimen, 1988).

Elkin, Karadağlı ve Barut (2016) yapmış oldukları araştırmada iletişim becerileri bakımından cinsiyet değişkenini incelediklerinde kadın öğrencilerin davranışsal iletişim becerileri puan ortalaması erkeklere göre yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Buna ek olarak kadın öğrencilerin davranışsal puan ortalamalarının yüksek olmasının onların konuşma ve dinleme becerilerini daha etkin kullanabiliyor olduklarını ifade etmişlerdir. Çiftçi, Koçak ve Duman (2015) araştırmalarında üniversite birinci sınıf öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinden elde ettikleri puanların cinsiyet değişkenine göre analizleri incelendiğinde, iletişim beceri puanlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği ve buna göre kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla iletişim becerilerinin daha iyi olduğu belirtilmiştir. Araştırmayla aynı paralellikte Aşçı, Hazar ve Yılmaz (2015), Yanık (2005) ve Kılıçoğlu, Gedik ve Akhan (2011) yapmış oldukları çalışmalarda kadın ve erkek öğrencilerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak kadın öğrencilerin lehine anlamlı bir fark olduğu belirtilmiştir. Bu veriye dayanarak, kadın öğrencilerin iletişim becerilerini algılama düzeylerinin erkek öğrencilerinkine göre daha yüksek olduğunun söylenebileceğini ifade etmişleridir.

Araştırma sonuçları sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerinin sahip oldukları kardeş sayısına göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir deyişle öğretmen adaylarının iletişim becerileri, sahip oldukları kardeş sayısı değişkenine bağlı olarak değişmemektedir denilebilir. Kılıçoğlu, Gedik ve Akhan (2011) yapmış oldukları çalışmada kardeş sayısı değişkeni bakımından öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamış olması, bu çalışma ile benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde, Aşçı, Hazar ve Yılmaz'ın (2015) çalışmalarında kardeş sayısı ile iletişim beceri puan ortalamaları ilişkili bulunsa da kardeş sayılarına göre puan ortalamaları anlamlı bir farklılık göstermediği belirtilmiştir. Kardeş sayısı arttıkça iletişim beceri puanlarında düşme olduğu gözlenirse de bu gözlemin istatistiksel açıdan anlamsız olduğu ifade edilmiştir. Bu durum örneklemde iki ve üç kardeşi olduğunu bildirilenlerin oranlarının birbirine çok yakın değerler olmasından da kaynaklanabileceği belirtilmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile anne ve baba eğitim durumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Başka bir deyişle öğretmen adaylarının iletişim becerileri, baba ve anne eğitim durumuna bağlı olarak değişmemektedir denilebilir. Kıssal, Kaya ve Koç (2016) çalışmalarında baba eğitim düzeyi ile iletişim becerisi arasında anlamlı bir fark bulunmamış olması bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bu bulgulardan farklı olarak Elkin, Karadağlı ve Barut (2016) yapmış oldukları araştırmalarında baba eğitim düzeyi okur-yazar olan öğrencilerin iletişim becerileri ölçeği puan ortalamasının daha yüksek bulunduğunu öne sürmüşlerdir. Bu çalışma ile aynı paralellikte olan Kılıçoğlu, Gedik ve Akhan (2011) yapmış oldukları araştırmada öğretmen adaylarının anne eğitim durumu değişkeni bakımından iletişim becerisi ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aynı şekilde Aşçı, Hazar, Yılmaz (2015) ve Elkin, Karadağlı, Barut (2016) çalışmalarında da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebepleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde Yıldız (2016) çalışmasında öğrencilerin iletişim becerileri ile okuduğu bölümü isteyerek seçme değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamış olması araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının empati düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durum sınıf öğretmenlerinin bireylerin duygularını anlayabilmesi, bireye anlaşıldığının hissettirilmesi, kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması ve o kişinin duygularını, düşüncelerini doğru olarak anlaması bakımından önem taşımaktadır.

Ayrıca bu durum öğretmen adaylarının, öğrencinin kendi öğrenme yolundaki karşılaştığı problemleri fark edebilme, bu problemler için gerekli önlemleri alma ve sınıf dinamiğine uygun olan öğretim yöntem tekniğini belirlemesi veya değiştirmesi bakımından önemlidir. Arslanoğlu (2012), Ata (2010), Yılmaz ve Akyel (2008) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeyinin yüksek olarak tespit edilmesi bu araştırmayla paralellik göstermektedir. Alanyazında bu bulgudan farklı olan sonuçlar da mevcuttur. Karakuş ve Tümkiye (2015) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun düşük, az bir kısmının ise yüksek empatik beceri düzeyinde yer aldığı bulgusuna ulaşmışlardır. Bu bulguya göre sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlasının empatik beceri düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Fakat alanyazın incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin empatik becerileri ile ilgili yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular öğretmenlerde bu becerinin çoğunlukla yüksek olduğu yönündedir. Alçay, 2009; Alper, 2007; Ercoşkun ve Nalçacı, 2008; Ercoşkun, 2005; Yavaş, 2007; yapmış oldukları araştırmalarda bu bulguyu destekler sonuçlara ulaşmışlardır. Öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşan Deniz (2009), İkinci (2009), Dev (2010) ve Korur, Öncü ve Küçük Kılıç (2016) söz konusu araştırma bulgusuna göre farklılık göstermektedir. Aynı şekilde Bozkır, Tekin, Mete, Nacar ve Özer (2015) de araştırmalarında öğretmenlerin empatik eğilimlerinin orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimlerinin cinsiyete göre ne tür bir dağılım gösterdiğine bakılacak olursa sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bu bulgu öğretmen adaylarının empatik eğilimleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir. Bu çalışmayla aynı paralellikte sonuçlara ulaşan araştırmalar mevcuttur. Çelikkaleli ve Avcı (2015), Karataş (2012), Yılmaz ve Akyel (2008) öğrencilerin empatik eğilim düzeylerini cinsiyet değişkenine göre incelediği araştırmalarında kadın öğrencilerle erkek öğrenciler arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir. Genç ve Kalafat (2008) öğretmen adaylarının, problem çözme becerileri hakkındaki görüşlerini incelediği araştırmalarında, kadın öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ortalamasının erkeklere ait ortalamaya yakın olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile problem çözme becerileri hakkındaki görüşleri arasında önemli düzeyde anlamlı bir farklılığın bulunmaması araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Benzer şekilde Çiftçi, Koçak ve Duman (2015) yapmış oldukları araştırma bulguları üniversite birinci sınıf öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından empati kurma beceri puanlarının anlamlı bir farklılığı ifade etmediği yönündedir. Korur, Öncü ve Kılıç (2016) beden eğitimi öğretmeni adaylarının empatik eğilimlerinin araştırmadan elde edilen bulgular ışığında cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği belirtilmiştir. Bu araştırmalara ek olarak Bozkır, Tekin, Mete, Nacar ve Özer (2015) yaptıkları çalışmada asistanların cinsiyet değişkenine göre empatik eğilim puanları arasındaki farkı anlamlı bulmadıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan Karakuş ve Tümkiye (2015) araştırmalarında kadın öğretmenlerin empatik becerilerinin erkek öğretmenlerin empatik becerilerinden yüksek olduğunu ancak bu farklılığın anlamlı olmadığını tespit etmişlerdir.

Alanyazın incelendiğinde, bu çalışmaya göre farklı bulgular taşıyan, empatik eğilim ile cinsiyet arasında anlamlı bir farkın bulunduğu öne sürülen araştırmalar da mevcuttur. Özkan ve Yılmaz (2016) öğretmenlerin empati puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırdığı çalışma sonuçlarına göre empati puanlarının anlamlı olarak farklılaştığını dile getirmişlerdir. Kadın öğretmenlerin daha yüksek empatik eğilimleri olduğu sonucuna varmışlardır. Bu durumu destekler nitelikte, Yıldırım, Belli, Naktiyok, Gürbüz ve Aydın (2015) yönetim bölümü öğrencilerinin empatik eğilimlerinin karşılaştırılması üzerine yapmış oldukları araştırmalarında kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olduğunu ifade etmişlerdir. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek empatik eğilime sahip olduğu ifade edilmiştir. Örneğin Akbulut ve Sağlam (2010) sınıf öğretmenleri üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada kadın öğretmenlerin empatik eğilimlerinin erkek öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğunu öne

sürmüşlerdir. Empati ölçeğinin Türkçe formunun üniversite öğrencileri üzerinde psikometrik özellikleri bakımından incelendiği araştırmada Bora ve Baysan (2009), kadın öğrencilerinin erkek öğrencilere kıyasla daha empatik olduğu kanısına varmışlardır. Ayrıca, empati ile ilgili yapılan bazı çalışmalara bakıldığında da çoğunlukla kadınların empatik becerilerinin erkeklerden daha iyi olduğu görülmektedir (Dökmen, 1987; Duru, 2002; Güner ve Levent 2018; Yılmaz ve Şahinkaya, 2010). Bu bulgulardan farklı olarak erkek öğrencilerin empatik eğilimlerinin daha iyi düzeyde olduğunu öne süren Aydoğan (2018), farklı fakültelerde okuyan öğretmenlerin empatik eğilimlerini cinsiyetleri açısından incelemiştir. Farklı fakültelerde okuyan erkek öğrencilerin empatik eğilim düzeylerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ifade etmiştir.

Ayrıca söz konusu araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri, mezun olunan okul türüne bağlı olarak değişmediği sonucuna varılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimlerinin kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde ise analiz sonuçları, sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile sahip oldukları kardeş sayısı durumu arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Araştırma bulguları sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile anne ve baba eğitim durumları arasında anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde, bu bulgudan farklı olarak empatik eğilimler ile anne eğitim durumu arasında anlamlı farkın görüldüğü çalışmalar da mevcuttur. Ekinci ve Aybek (2010) araştırmalarında öğretmen adaylarının empatik eğilimleri ile annelerinin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya atmıştır. Anne eğitim düzeyine göre bulunan farkın kaynağına bakıldığında, anne eğitim düzeyi “okur-yazar olmayanların” puan ortalaması, anne eğitim düzeyleri “ilkokul”, “lise” ve “üniversite” olanlardan düşük bulunmuştur. Korur, Öncü ve Kılıç’ın (2016) yapmış oldukları araştırmalarından elde edilen bulgularda, anne eğitim durumuna göre beden eğitimi öğretmeni adaylarının ölçek puanları bakımından anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirtilmektedir. Anne eğitim durumunu ‘üniversite’ olarak belirten katılımcıların ortalama puanlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Katılımcıların toplam ölçekten aldıkları ortalama puanlara göre, anne eğitim durumunu ‘üniversite’ olarak belirten katılımcıların puanları, anne eğitim durumunu ‘okur-yazar değil’, ‘ilkokul’, ‘ortaokul’ ve ‘lise’ olarak belirten katılımcıların puanlarından daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, Gülveren (2007) tarafından yapılan çalışmada adayların anne eğitim düzeyi arttıkça empati becerilerinin anlamlı olarak artmadığı sonucuna varılmıştır. Empatik eğilim ile baba eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu araştırmalar içerisinde örneğin; Ekinci ve Aybek (2010) öğretmen adaylarıyla yapılan araştırmalarında öğretmen adaylarının empatik eğilimlerinin babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark olduğunu ortaya atmıştır. Baba eğitim düzeyine göre bulunan farkın kaynağına bakıldığında ise, baba eğitim düzeyleri “üniversite”, “lise” ve “ilkokul” olanların empatik eğilim puan ortalamaları, baba eğitim düzeyleri “okur-yazar olmayan” ve “okur-yazar” olanlardan yüksek olduğu saptanmıştır. Baba eğitim düzeyi “ortaokul” olanların puan ortalamasının, babaları “okur-yazar olmayanların” ortalamasından yüksek olduğu gözlenirken, babaları “üniversite mezunu olanların” puan ortalamasından düşük olduğu bulunmuştur. Yine başka bir çalışmada; Korur (2016) empatik eğilimleri baba eğitim durumuna göre araştırdığı çalışmasındaki analizler, baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir. Farklılaşmanın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan test sonucu incelendiğinde, katılımcıların toplam ölçekten aldıkları ortalama puanlara göre, baba eğitim durumunu üniversite olarak belirten katılımcıların puanlarının, baba eğitim durumunu ilkokul ve ortaokul olarak belirten katılımcıların puanlarından düşük olduğu ifade edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimlerinin, öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebebe bağlı olarak değişmediği sonucuna varılmıştır. Bu bulguyu destekleyen Bozkır, Tekin, Mete, Nacar ve Özer (2015)’in araştırmalarında mesleğini kendi istediği ile seçtiğini ifade edenlerin empatik eğilim ölçeği puan ortalamaları ile mesleği kendi isteği ile seçmediğini ifade edenlerin puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Akbulut ve Sağlam

(2010), Karakuş ve Tümkeya (2015) yapmış oldukları çalışmalarında mesleği isteyerek tercih eden sınıf öğretmenlerinin empatik beceri puanları ile mesleği isteyerek tercih etmeyen sınıf öğretmenlerinin empatik beceri puanları arasındaki farklılığın anlamlı olmaması araştırma bulgularıyla aynı paralellikte olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalar arasında empatik eğilim ile öğretmenlik mesleğini seçmedeki sebepler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu araştırma sonuçlarına da rastlanmaktadır. Örneğin; Çelik, Çağdaş (2010) mesleğini isteyerek seçenlerin empatik eğilim düzeyi puanları, mesleğini isteyerek seçmeyenlere oranla daha yüksek olduğu araştırmalarında elde edilen istatistiksel değerlerin, öğretmenlerin empatik eğilimlerinde mesleği isteyerek seçip seçmemeye göre anlamlı bir fark gösterdiğini belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmaya göre sınıf öğretmeni adaylarının empatik eğilimleri ile iletişim becerisi toplam puanları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sınıf öğretmeni adaylarının iletişim beceri düzeyleriyle ($r=.36^{**}$; $p \leq .00$) empatik eğilimleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olması öğretmen adaylarının iletişim becerileri arttıkça empatik eğilimlerinin de artabileceği biçimde ifade edilebilir. Bu bağlamda bireylerin birbirlerini anlayabilmesi ve kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri bakımından empatik eğilime sahip olma iletişim becerisinin önemli bir gereğidir. Ayrıca bireylerin empatik duyarlılıklarına önem vermeleri iletişim becerilerini geliştirebilmek adına gerekli olabilmektedir denilebilir. Uğurlu (2013) araştırmasında öğretmen adaylarının iletişim becerisi ve empatik eğilimleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu belirtmesi yapılan çalışmayla benzer sonuca ulaştığını göstermektedir. Çetinkaya ve Alparıslan (2011) araştırmalarında öğrencilerin empatik duyarlılığı ile iletişim becerilerinin zihinsel boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Benzer bir şekilde; Bozkır, Tekin, Mete, Nacar ve Özer (2015) de araştırmalarında çalışmaya katılan asistanların empatik eğilim düzeyleri ve iletişim becerileri arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon bulmaları araştırmayla paralellik göstermektedir. Bu çalışmadan farklı olarak Dere Çiftçi, Koçak ve Duman'ın (2015) çalışmalarındaki korelasyon sonuçları incelendiğinde ise öğrencilerin iletişim becerileri ile empati kurma becerileri arasında ilişki görülmediği bulgusuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akbulut, E., Sağlam, H. (2010). Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 1068-1083.
- Arslanoğlu, C. (2012). Farklı bölümlerde öğrenim gören beden eğitimi ve spor yüksek okulu öğrencilerinin empatik eğilim düzeyleri ve saldırganlık ilişkisinin incelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aşçı, Ö., Hazar G. ve Yılmaz, M. (2015). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve ilişkili değişkenler”, *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 160-165.
- Aydoğan, D. (2018). *İletişim bilimine giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Badea. (2010). The role of empathy in developing the leader's emotional intelligence. *Theoretical and Applied Economics*, 17, 69-78.
- Barr, J. J. (2011). The relationship between teachers' empathy and perceptions of school culture. *Educational Studies*, 37, 365-369.
- Beebe, S. (2005). *Interpersonal communication*. Sydney: Pearson Publishing.
- Bora, E. ve Baysan, L. (2009). Empati ölçeği-türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 19, 39-47.
- Bozkır, Ç., Tekin, Ç. ve Mete, B. (2015). İnönü üniversitesi tıp fakültesi asistan doktorların iletişim becerileri. Empatik Eğilimleri ve Etkileyen Faktörler, *Medicine Science*, 2473-2487.

- Çelik, N ve Kabasakal, Z. (2010). Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi. *İlköğretim Online*, 203-212.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının iletişim becerileri, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 1-13.
- Dere Çiftçi, H., Koçak, N. ve Duman, G.(2015). Analyzing the relation between communication and empathy skills of undergraduate freshman students in health and social fields. *Cumhuriyet International Journal of Education*,4, 50-64.
- Dere Çiftçi, H. (2013). İletişim becerileri. Ankara: Turgut Özal Yayınları.
- Dilekmen, M., Başcı, Z. ve Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(2), 223-231.
- Dökmen, Ü. (1995). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duru, E. (2002). Öğretmen adaylarında empatik eğilim düzeyinin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 21-35.
- Ekinci, Ö. (2009). *Öğretmen adaylarının empatik ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi. Adana.
- Ekinci, Ö., ve Aybek, B. (2010). Öğretmen adaylarının empatik ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *İlköğretim-Online*, 9, 816-827.
- Elkatmış, M. (2015) Yazılı ve sözlü anlatım ile etkili iletişim derslerinin sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 14, 1341-1357.
- Elkin, N., Karadağlı, F. ve Barut, A.Y. (2016). Sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ve ilişkili değişkenlerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9, 70-80.
- Ercoskun, M. H. (2005). *Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin empatik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Genç, S.Z. ve Kalafat, T. (2008). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile empatik becerilerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 211- 222.
- Güner, A., Levent, F. (2018). Halk eğitimi merkezlerinde çalışan öğretmenlerin kültürler arası duyarlılık düzeyleri ile empatik eğilimleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3, 968-984.
- Karakuş, F. ve Tümkaya, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin empatik beceri düzeylerinin sosyodemografik değişkenlere ve tercih ettikleri disiplin türlerine göre incelenmesi. *PegemA Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5, 375-396.
- Karataş, Z. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin empatik becerileri ve benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi. Mehmet Akif Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23, 97-114.
- Kılıçoğlu, G., Gedik, H. ve Akhan, N.E. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. 2nd International Conference on News Trends in Education and Their Implications, 1243-1251, Antalya.

- Kıssal, A., Kaya, M. ve Koç, M. (2016). Hemşirelik ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim beceri düzeyleri ve etkileyen iletişim beceri düzeyleri. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 134-141.
- Korkut, F. (1996).” İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi: Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*; 2, 18-23.
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 143-149.
- Korur, E., Öncü, E. ve Küçük Kılıç, S. (2016). Eleştirel düşünme ve empatik eğilim ilişkisi: Beden eğitimi öğretmeni adayları örneği. *Journal of Computer and Education Research*, 4, 19-204.
- Pehlivan, K. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online*, 4, 17-23.
- Tettegah, S., ve Anderson, C.J. (2007). Pre-service teachers’ empathy and cognitions: Statistical analysis of text data by graphical models. *Contemporary Educational Psychology*, 32, 48-82.
- Totan, T., Doğan, T., ve Sapmaz, F. (2012). The toronto empathy questionnaire: Evaluation of psychometric properties among Turkish university students. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 46, 179-198.
- Özerbaş, M. A., Bulut, M. ve Usta, E. (2007). Öğretmen adaylarının algıladıkları iletişim becerisi düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, (KEFAD)*, 8, 123-135.
- Özkan, B. ve Yılmaz, Ö. (2016). Okul öncesi ve bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenlerinin empati düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 2, 72-78.
- Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin iletişim becerisi ve empatik eğilim davranışlarının çocuk sevme düzeyleri üzerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3, 51-61.
- Yanık, M. (2015). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin yaptıkları spor türü ve diğer bazı değişkenlerin iletişim beceri düzeylerine etkisi. *International Journal of Human Science*, 12, 1365-1376.
- Yıldız, S. B. (2016). Turizm rehberliği bölümü öğrencilerinin iletişim ve problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13, 4084-4099.
- Yılmaz, İ. ve Akyel, Y. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğitim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Fakültesi Dergisi*, 9, 27-33.